

Een vliegende kraai vangt altijd wat**Gerard van Gelswijk****Luilekkerland**

Een verzamelaar leeft vandaag de dag in een gouden tijd. Internet, eBay, Marktplaats en ga zo maar door, zijn een Luilekkerland voor de rechtgeaarde verzamelaar. Zoals bekend, heb je verzamelaars in vele soorten en in allerlei maten. Dat geldt ook voor de objecten die verzameld worden. Door mijn vrijwilligerswerk in een technisch museum kom ik ook met andere verzamelaars in aanraking. Ik prijs me daarbij soms gelukkig met de voorwerpen van mijn verzamelwoede: rekenlinialen, passerdozen en fotocamera's, allemaal kleine en handzame objecten. Met een paar kubieke meter aan kast- of stellingruimte heb je de eerste jaren genoeg.

tractorenverzamelingen

Maar wat te denken van een verzameling van 50 landbouwtractoren, of nog erger motoren uit binnenvaartschepen. Daarvoor heb je loodsen nodig zo groot als een half voetbalveld. De verzamelaars van dit soort objecten laten ook vaak anderen genieten van hun collecties door het organiseren van *draaidagen*. Die zijn een feest voor de liefhebber, zoals ondergetekende.

Ook moet bedacht worden dat door de, soms tomeloze, inzet van deze verzamelaars veel voortbrengselen van Nijverheid en Vernuft bewaard zijn gebleven. Hierdoor kan ook de jeugd, opgegroeid met computer en iPhone, een indruk krijgen waar technici altijd zo druk mee zijn.

Per slot van rekening moet er ergens chemische energie, opgeslagen in brandstof, omgezet worden in bruikbare mechanische energie, bijvoorbeeld een draaiende as, waardoor men een elektrische generator laat draaien en zodoende het licht kan worden aangedaan.

Marktplaats.nl

Ik struin (ouderwets voor browsen) dus Marktplaats.nl en dergelijke af, en vind dus af en toe wat leuks, soms een rekenliniaal van een bekend merk waar nog niemand van gehoord heeft. Een andere keer een Rechengerät waarvan ik denk: “Leuk bedacht, maar zo kwetsbaar dat het waarschijnlijk weinig gebruikt zal zijn, en dan ook nog alleen maar door iemand met kleine vingers”.

Ook leuk is een rekenschijf met tandwieloverbrenging, robuuster dan de vorige rekenschijf. Blijkbaar een relatiegeschenk dat de relatie zo te zien nooit gebruikt heeft en uiteindelijk door een van de erven op Marktplaats.nl werd aangeboden.

Na iedereen een beetje nieuwsgierig gemaakt te hebben, wordt het nu tijd om iets te laten zien van hetgeen de kraai zoal gevangen heeft.

Faber-Castell 66/92

Allereerst een zakrekenliniaal van A.W. Faber-Castell. Zie figuur 1. Op het eerste gezicht een gewoon rekenliniaaltje, aangeboden als rekenliniaal van het bekende merk Faber-Castell, met een niet al te scherpe foto.

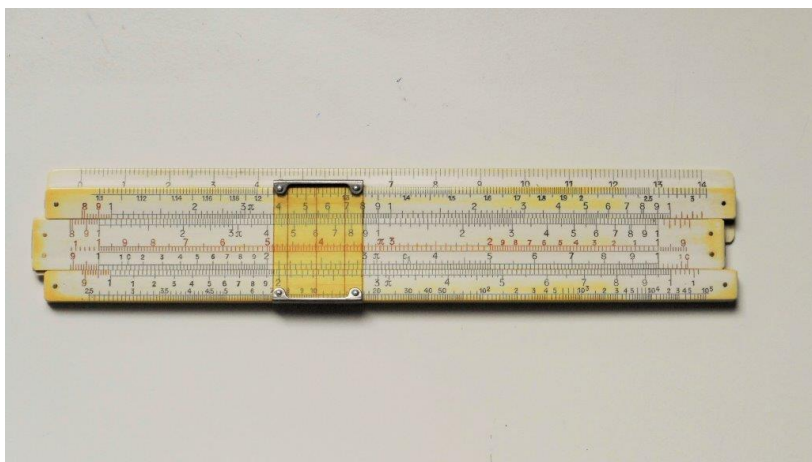

Fig. 1

Een e-mailtje er aan gewaagd met de vraag of het typenummer kon worden opgegeven. Een snelle reactie met het gevraagde typenummer volgde. Dit bleek 66/92 te zijn. Zie figuur 2.

Meteen de Bijbel, in dit geval de catalogus van Peter Holland, geraadpleegd, maar niets gevonden. Ook contact gezocht met David Rance. Zijn reactie was: “Nooit van gehoord,

weet je het zeker?”

Na eerst een wat onduidelijke scan gestuurd te hebben, waar niemand wijzer van werd, lukte het mij om met mijn nieuwe (dus even wennen) computer David en Peter een paar mooie foto's en een beschrijving te sturen.

Fig. 2

Het liniaaltje bleek niet bekend en nergens beschreven te zijn. Naast een leuke bedankmail van David, ontving ik van Peter een exemplaar van de laatste druk van zijn Faber-Castell-catalogus, een geste die dankbaar ontvangen werd.

Logomat

Het volgende voorwerp waar ik wat aandacht wil schenken, is een apparaat dat op Marktplaats.nl werd aangeboden met de tekst: “Logomat rekenschijf, die Rechende Spirale, das Rechensystem der Zukunft”. In de advertenties stond een paar foto's. Deze lieten een zwart hoesje zien met een rekenschijfje in kunststoffen zakje en tevens een simpel etuutje met wat kleine, bedrukte en doorzichtige schijfjes. Zie figuur 3.

Fig. 3

Na de acceptatie van mijn redelijke bod was het afwachten wat PostNL zou brengen. Het bleek een verrassing te zijn. Ik vond in het pakket allereerst een zwart kunststoffen etui (zie figuur 3), met daarin de bijlage van de gebruiksaanwijzing voor de LOGOMAT 2000 en 2300. Zie figuur 4.

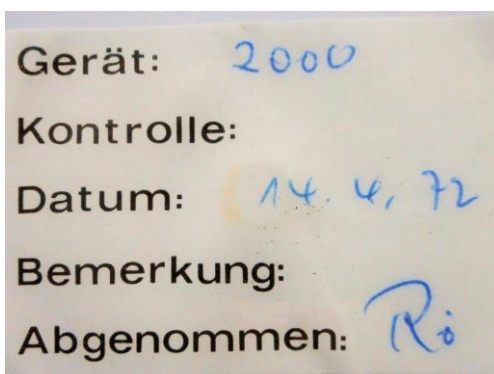
Verder een eenvoudige rekenschijf (zie figuur 5) met een diameter van 90 mm. Die heeft een spiraalvormige schaal (die Rechende Spirale), zodanig opgerold dat het op het eerste gezicht drie schalen lijken, lopende van 1 tot 10. Het middendeel van de schijf, met een diameter van circa 48 mm, is blanco.

Fig. 4

Fig. 5

Dit schijfje zat in kunststoffen zakje. Het was verpakt in een stukje papier met een Gerät-nummer, een afnamedatum en een paraaf. Zie figuur 6.

Fig. 6

De grootste verrassing echter was een kleine etui van 60 x 60 mm, met daarin twee sets bedrukte en doorzichtige schijfjes met een diameter van 48 mm. Zie figuren 7a en 7b. In de beschrijving werd aangegeven dat één set schijfjes bedoeld was voor wetenschappelijke berekeningen en de andere voor technische berekeningen. In dit geval bleek dit niet te kloppen. Eén set was voor goniometrische berekeningen. De andere set was meer bedoeld voor de handel met omrekeningen van maten, gewichten en toeslagpercentages.

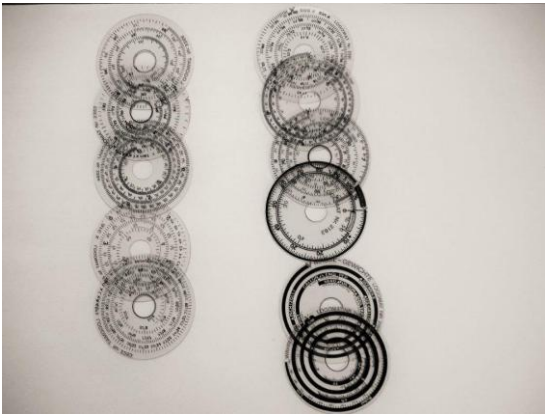

Fig. 7a

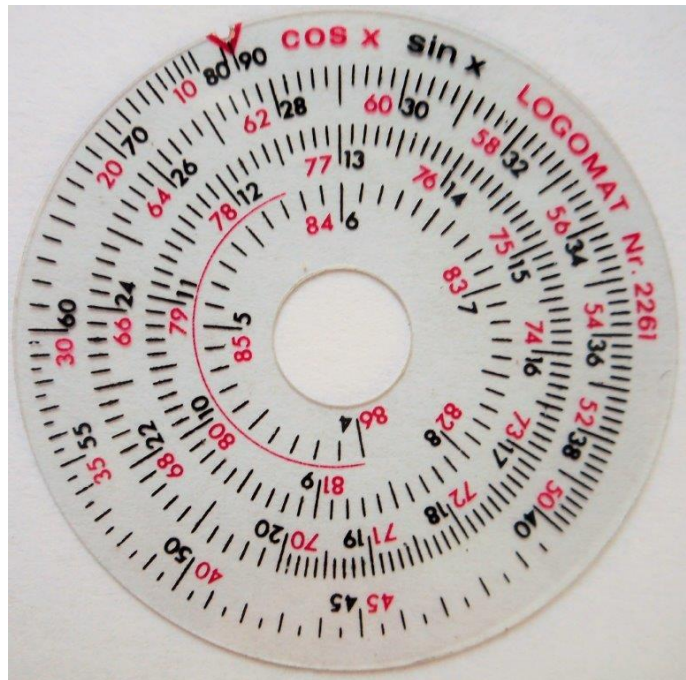

Fig. 7b

De algemene handleiding was aanwezig. Deze was misschien één keer gelezen, waarna de eigenaar gedacht moet hebben: “Geef mij maar een gewone rekenliniaal”. Uit de bijlage bleek echter dat de schijfjes geplaatst moesten worden op de centreerpen van de rekenschijf. Zie figuur 8. Zodoende wordt het een rekenschijf die, gezien het aantal afzonderlijke bedrukte schijfjes, voor heel veel verschillende berekeningen bruikbaar kon zijn.

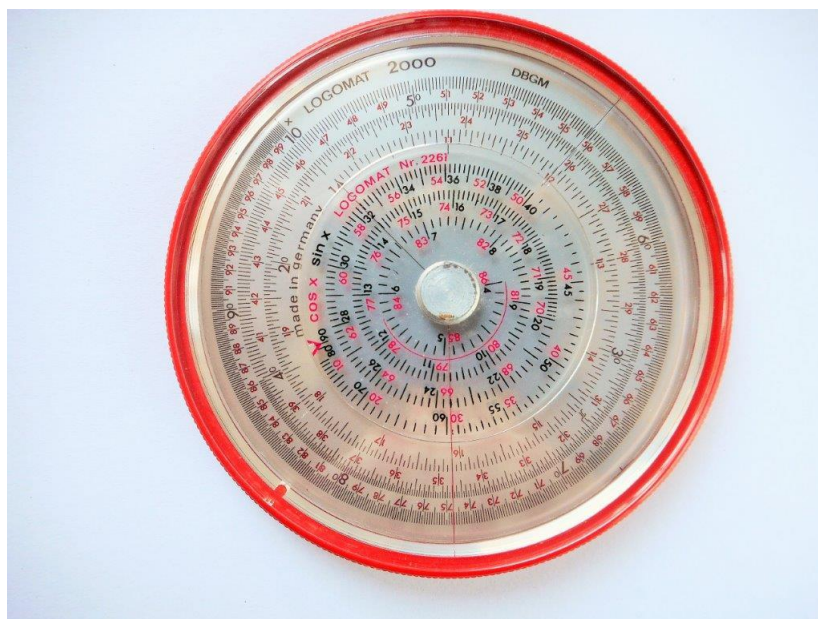

Fig 8

De teksten zijn wel wat klein uitgevallen zijn. Om het aflezen te vergemakkelijken is er daarom ook nog een staafvormig vergrootglas bijgevoegd. Zie figuur 9.

De bijlage geeft een groot aantal rekenvoorbeelden. Zie figuur 10.

Conclusie

Naar mijn mening was de praktische waarde van het geheel gering. Het geheel maakt een kwetsbare indruk met al die kleine verwisselbare en moeilijk af te lezen schijfjes. Achteraf kunnen we constateren dat dit toch niet het rekensysteem van de toekomst is geworden.

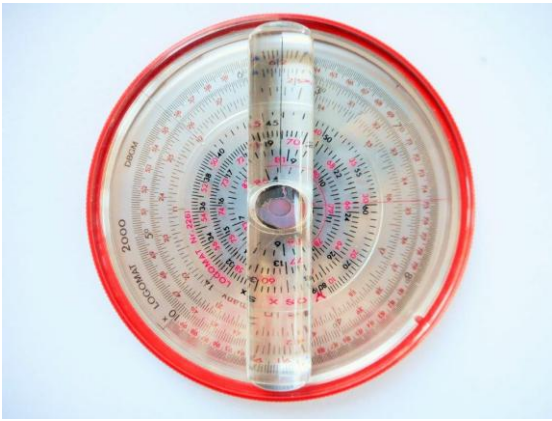

Fig. 9

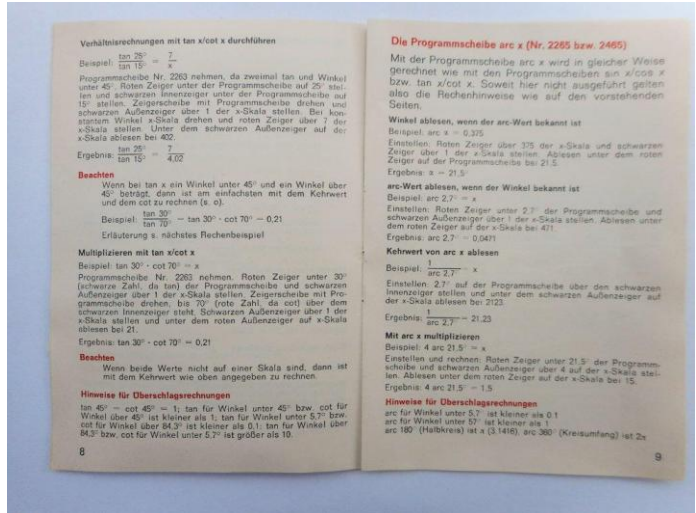

Fig. 10